

O rasismu naruby v Divadle Na Jezerce

Jiří P. Kříž

Za účasti autora Marka Leirena-Younga, čtyřiapadesátiletého Kanadana, rodáka z Vancouveru, uskutečnila se v Praze Na Jezerce dlouho očekávaná premiéra jeho hry Shylock, v pořadí už 35. kousek Divadelní společnosti Jana Hrušínského.

Zase jednou pádná odpověď českým xenofobům všeho ražení; od pochybovačů o kvalitě soukromých scén, kde oni sami předpokládají jen odlehčený bulvár, proto nemají být hodny třeba podpory magistrátu, až po latentní český antisemitismus pojmenovaný už Masarykem za hilsneriády. Od toho všeho je vždycky blízko k populismu šikovně dávkovaného jedu: jednou proti odkazu Václava Havla, jindy ordinovaných obav z utečenců před válkami.

Sólo pro M. Kňážka

Volba představitele židovského herce Jona, jehož parádní postavou na jevišti je Žid Shylock ze Shakespearova Kupce benátského, padla nakonec na Milana Kňážka, který byl schopen přesně a s úvahovými přesahy o současných podobách rasismu tlumočit sumu textu aktuálními myšlenkami nabitého monodramatu. Místy opravdu běhá po zádech mráz. Žijeme v demokratické společnosti u nás teprve chvíli, v Kanadě už déle, přesto Leiren-Young zaznamenal právě tam, a Evropy se ten problém týká velmi aktuálně, síly, které jsou hotovy v mantinelech tzv. rasové korektnosti vyvíjet tlak rovnající se nástupu totalitního myšlení. Jon čelí obviněním z rasismu, jeho ředitel Kupce stáhne z repertoáru, a když vyjde najevo, že představitel Žida je Žid, stává se herec zaprodancem, zrádcem, přísluhovačem. Shylock jde ještě mnohem dál. Na příkladu Williamova díla ukazuje, jak se dá v rámci slepé korektnosti nebohý alžbětinec obvinít z antifeminismu (Zkrocení zlé ženy), z potírání práv handicapovaných (Richard III.), z pedofilie (Romeo a Julie), potírání práv menšin (Sen noci svatojánské, Bouře), a samozřejmě z čistého rasismu (vedle Kupce pochopitelně Othello). Je třeba přehodnotit autory a díla světové literatury. Závadnou literaturu odsoudit a zavrhnout. Začernit, zakázat, spálit. - Ale to všechno už tady přece bylo. A přesně to s noblesou jemu vlastní pojmenoval už na prahu Pražského jara Jan Werich v úvaze o kořenech antisemitismu. Její zkrácenou verzi otiskli Na Jezerce v programu.

V jámě lvové

Shylock Leirena-Younga není první hrou, která se zabývá nenávistí lichváře k těm, kteří ho ponižují, vyjádřené nemilosrdně vymáhanou librou masa z dlužníkovy těla. Před několika lety i na českých scénách zaznamenalo velký úspěch V jámě lvové Felixe Mitterera. Tam šlo ale o autentický spor židovského představitele s nacismem. Témata se ale prolínají.

Radek Balaš naoktrojoval Kňážkovi výklad jako rozpravu jeho Jona s divadelním ředitelem, s „komisařkou“ korektnosti, divadelní teoretičkou, a hlavně s publikem. Kňážkova čeština je perfektní, osobní projekce věrohodná. Ano, jeho Shylock přichází i ze země, kde už jsou holé lebky v parlamentu. U nás zatím jen malují klikyháky na výkladní skříně. Vždycky to tak ale začíná... A toho je třeba po zkušenostech s divným dvacátým stoletím opravdu se bát.

Divadlo Na Jezerce Praha - Mark Leiren-Young: Shylock. Překlad Jitka Sloupová. Citace ze Shakespeara přeložil Martin Hilský. Režie Radek Balaš, scéna a kostýmy Jan Štěpánek, hudební spolupráce Ondřej Brousek, produkce Jan Hrušínský, fonetická spolupráce Zdena Palková. Česká premiéra 27. dubna 2016 v Divadle Na Jezerce Praha.

Hodnocení 90%